

L. SIMON LÁSZLÓ

ÍRÓ, ORSZÁGGYÜLÉSI
KÉPVISELŐ

AZ „ANTISZEMITA” FÜST

EGY NAPLÓ UTÓÉLETE | Gerő András minap Füst Milán író antiszemitizmusáról írt Schein Gábor irodalomtörténész Füst-monográfiájára hivatkozva.

Schein könyvében „25 oldal foglalkozik azzal, hogy mi volt Füst Milán viszonya a zsidósághoz. Mindezt a szerző Füst Milán naplója alapján elemzi. A naplót Füst 1905 és 1944 között írta”. Schein eufemisztikusan fogalmaz: „Füst Milán lényegében mindvégig le akarta választani magát a »zsidórolk«”. Az „antiszemita sztereotípiák kezdettől erőteljesen jelen voltak a Napló elbeszéléseiben”. Gerő ennél határozottabb: Füst a zsidókat „mind vallásilag, mind kulturálisan kollektíve negatívan stigmatizálja. Egyszerűbben és magyarul szólva: zsidóellenes. Nemcsak le akarja választani magát a zsidókról, hanem ezt úgy teszi, hogy ellenséges velük. Kifejezetten alsóbbrendűnek tartja őket. [...] Füst Milán, a jeles zsidó származású baloldali magyar író antiszemita volt. Antiszemitizmusa nem pillanatnyi rosszkedv eredménye, hanem világképének szerves tartozéka volt”.

Ezt követően Schein hosszú cikkben menti fel Füstöt: „A »zsidó« az aszimiláció korában mindenekelőtt társadalmi kategória. A »zsidóval« »zsidóként« van dolga annak, akit egy adott szituációban annak tekintenek. A »zsidónak« tekintett személy identifikációját megelőzik azok a társadalmi sztereotípiák, amelyek a ráirányuló tekintetnek látást kölcsönöznek. A 20. századi magyar társadalomban bárki lehetett »zsidó«. [...] Antiszemitizmus a nyilvános kommunikációban jön létre, és ott hat. [...] Tehát amikor antiszemitizmusról beszélünk, nem magánérzéseket mérlegelünk, hanem társadalmi gyakorlatokban megképződő, másokat megbélyegző, következményekkel járó beszédmódokat, csoportképző erőket, kizárást, kitaszítást eredményező politikákat. Emiatt abszurd Füst Milánt antiszemitának bélyegezni, és azt állítani, hogy ez világszemléletének szerves tartozéka volt. Antiszemitizmusnak ugyanis egyetlen nyilvánosságnak szánt alkotásában sincs nyoma. A napló, amit Füst gyanúba keverésére felhasznált könyvfejezetében vizsgáltam, eredetileg nem a nyilvánosság számára íródott.”

Tehát ha csak otthon, a tévét köpködve vagy antiszemita, akkor nem vagy az. Schein megdöntötte az eddig közmegegyezés övezte tételt, hogy nincs ilyen vagy amolyan antiszemitizmus (hiába is tettek páran kísérletet arra, hogy a numerus clausus, a zsidótörvények, a holokauszt előtti és utáni antiszemitizmus(ok) között különbséget tegyenek). Az antiszemita megnyilvánulást ez idáig nem relativizálhatta sem a kontextus, sem a történelmi helyzet. Most pedig Schein hivatkozik arra, hogy egy antiszemita kijelentéseket tevő író nem antiszemita, mert a „zsidó” mint társadalmi kategória nem azonos a zsidóval, amely fogalomnak a definiálásától eltekint, mert nyilván meg kellene mondania, hogy népcsoportként vagy vallási közösségként tekint-e az idézőjel nélküli zsidóra. Ez így nincs rendben. Olyan, mintha azzal mentegetnénk egy jeles goj (vagy „goj”) írónak a halála után megismert antiszemita naplóbejegyzéseit, hogy az „antiszemita” mint társadalmi kategória nem azonos az antiszemitával. Jelentsen ez bármit is. ■